

דרכי החיזוק

ארבעה צריכים חיזוק (כרכות לב:) - שיתחזק אדם בהם תמיד בכל כחו (רש"י)

456

שיחת מרן ראש הישיבה הגר"ג אדלשטיין שליט"א • פרשת במדבר תש"פ

וכך מובא בגמרא (שבת פח, א) על רבא, שבשעת לימודו לחץ על אצבעו ויצא ממנה דם, ולא הרגיש כלל בזה, והצדוקי אמר לו אתם עמא פזיזא, אבל כך היא דרכה של תורה, שהוא היה עסוק בתורה, והשקיעות בתורה עושה שלא ירגיש כלום.

ומעשה שהיה עם מרן הגאון רבי ברוך בער זצ"ל, שפעם בא אליו אדם לשאול עצה באיזה ענין, ורבי ברוך בער שמע את דבריו אך לא תפס ולא הבין את מה שהוא מדבר, כי היה שקוע בלימוד, באמצע הלימוד, ולא היה יכול להסיח דעת מן המחשבות בזה, עד כדי כך היה שקוע בלימודו, שהיה מתעמק מאד, ולא הצליח להסיח דעת מהלימוד להבין את דברי השואל, ובלית ברירה ביקש את חתנו הגאון רבי ראובן זצ"ל שישמע וישיב במקומו.

זוהי דבקות בתורה שעליה נאמר באהבתה תשגה תמיד, והיא דבקות באיכות, ויש גם בכמות, לנצל את הזמן מה שאפשר יותר ללמוד, בלי ביטול תורה, ואפילו בזמן שאי אפשר ללמוד מתוך הספר אפשר בעל פה לחשוב בדברי תורה.

וידוע שמרן הגרי"ז זצ"ל בזמן המלחמה כשהיו צריכים לברוח בדרך הוא חשב בדברי תורה והתחדשו לו אז חידושי תורה נפלאים, ומסופר עוד כי בצעירותו כשעשה ברית לאחד מילדיו ובאו אורחים לשמחת הברית, אביו מרן הגרי"ח שאל אותו שאלה בלימוד כדי שיחשוב עליה באותו הזמן, כשהציבור בא וצריך לקבל אותם, שלא יסיח דעתו מהלימוד, ויחשוב בינתיים בדברי תורה, ויכול בתוך כך לקבל פני הבאים ולומר שלום עליכם ומזל טוב, אבל להמשיך לחשוב בדברי תורה. אלו הן דרגות של דבקות בתורה.

קשיים בתפילה – תיקון בתפילה

וכן בתפילה, יש הרבה דרגות של תפילה בכונה, וכפי שכבר הזכרנו מה שכתוב בשולחן ערוך (או"ח צח, א) שיש מדרגה של התפשטות הגשמיות בשעת התפילה, שהמתפלל לא מרגיש כלל שיש לו גוף, וכל החושים הגשמיים בטלים אצלו. וכך כתוב גם בספר הכוזרי (מאמר ג פרק ה). ומעשים שהיו עם מרן החזון איש והגרי"ז זצ"ל שבשעת התפילה דיברו אליהם והם לא שמעו, כי כל החושים לא פעלו אצלם, מרוב שהיו שקועים בתפילתם.

וכך היה המעשה עם מרן הגרי"ז, שפעם אחת שחך לומר יעלה ויבוא בתפילת שמונה עשרה, בראש חודש או בחול המועד, והוא בדרך כלל היה מתפלל שמונה עשרה בקול רם (ביחידות ולא בציבור, כזוהי לא מפריע לאחרים) בשביל הכוונה, והעומדים לצדו שמעו שהוא שוכח, וניסו להזכיר לו ואמרו לו יעלה ויבוא יעלה ויבוא, אך הוא לא שמע, וכשסיים תפילתו שוב אמרו לו ששכח, ותמה ואמר: למה לא אמרתם לי!! כי הוא לא שמע את מה שדיברו אליו. וגם עם מרן החזון איש היה עובדא כעין זה, שפעם אחת דיברו אליו באמצע התפילה לצורך פיקוח נפש, והוא לא שמע.

אלו הן מדרגות של התפשטות הגשמיות בתפילה, ואמנם הן מדרגות גבוהות, ויש עוד הרבה מדרגות קודמות עד שמגיעים לזה, בתפילה עם כוונה ויותר כוונה ויותר כוונה ויותר כוונה, להרגיש יותר ויותר את מה שמבקשים ואת מה שאומרים, יש הרבה דרגות

המחלה לטובתו של כל יחיד

יש דברים פשוטים שכולם יודעים אותם. ראשית, שהכל בידי שמים. כל מה שקורה לאדם, דברים טובים או דברים קשים, הכל מן השמים. וגם כל דעביד רחמנא לטב עביד, הכל לטובה, המטרה היא לטובתו של האדם, וגם הקשיים הם לטובתו.

והנה עכשיו היה, ויש עדיין, את המחלה, הקורונה ל"ע, והדבר פשוט שהכל בידי שמים, וגם לטובה. אך מן הראוי לידע ולהתבונן מה היא הטובה בזה, הלא המחלה גרמה הרבה ביטול תורה, וגם תפילה בציבור קשה לקיים בשלמות, וזה מפריע להרבה דברים רוחניים, ואיזו טובה יש מכך?

אבל הענין הוא, כי בעצם כל אחד שיש לו איזה קושי, בין קושי גשמי ובין קושי רוחני, הכל מן השמים ולטובתו, **והטובה שיש מכך היא שזה יביא אותו לידי תיקון**, כי הוא צריך לתקן משהו, ומן השמים נותנים לו את הקושי כדי שידע שהוא צריך תיקון, ויפשפש במעשיו וימצא את מה שצריך תיקון אצלו.

וכן בקשיים של ציבור, כגון **אם אלף אנשים מקבלים קשיים, המטרה היא לטובתו של כל אחד ואחד מהם, כל אחד לפי עניינו ומצבו, ויתכן שאדם אחד צריך תיקון על דבר מסוים שצריך לחזור עליו בתשובה, ואדם אחר צריך לחזור בתשובה על דבר אחר**, לכל אחד יכול להיות משהו אחר, אבל הכל מכוון לטובתו של כל אחד ואחד מה שהיא צריך לתקן ולקבל שלמות.

וממילא כשיש קשיים מן השמים, המטרה בזה היא כדי שנחפש מה צריך תיקון, וכל אחד צריך לחפש במה יאני צריך תיקון, ומה עלי לתקן, כי הרי יש לי קשיים ואני סובל ומפסיד, יש קשיים גשמיים וגם קשיים רוחניים בתורה ובתפילה, והרי הכל לטובתי, כדי שאתקן את מה שאני צריך לתקן, לכן כל אחד צריך למצוא ולתקן את מה שהוא צריך לתקן, לפי מצבו ומדרגתו.

כשיש קשיים בתורה צריך תיקון בתורה

וכגון בתורה, הנה יש כעת פחות תורה, ועסק התורה הוא בצורה יותר קשה, לא אותו הדבר כמו שרגילים, וכשיש ישיבה בציבור יש שימוש חכמים ודיבור חברים ופולפול התלמידים, אבל עכשיו זה חסר, וצריכים לחשוב ולהתבונן למה זה חסר, מהו החטא ומה התיקון, כי הרי מי שסובל זה סימן שהוא צריך לתקן משהו, ולכן בא הקושי, בגלל שצריך תיקון.

ומסתבר שאם יש קושי בתורה, זה סימן שהתורה לא הייתה בשלמות, כי הכל מידה כנגד מידה, וצריך לתקן ולהוסיף שלמות בתורה, ויש הרבה דרגות בעסק התורה.

יש דבקות בתורה כמו שאמרו (עירובין נד, ב) על רבי אלעזר בן פדת, שהיה יושב ועוסק בתורה בשוק התחתון של ציפורי, וסדינו, היינו מלבושו העליון, היה מונח בשוק העליון של ציפורי, ושכח שהניחו שם מרוב שהיה שקוע בתורה, וקראו עליו המקרא (משלי ה, יט) "באהבתה תשגה תמיד", שהיה כל כך דבוק בתורה ובאהבתה, שבשעת העסק בה שכח מכל הדברים האחרים.

בתפילה בכוונה, וכן תפילה בציבור היא תפילה אחרת, ואפילו עם פחות כוונה, התפילה בציבור היא מעלה.

ועכשיו שהיה קשה לקיים את התפילה בציבור, אמנם יש איזה מקומות וחצרות שהתפללו שם, אבל זה ציבור קטן ולא כל הציבור ביחד, ואם חסרה התפילה בציבור, מסתבר שזה סימן שצריכים תיקון בתפילה, שהתפילה לא הייתה בשלמות כמו שצריך, ולכן מידה כנגד מידה זה חסר, וצריכים מכאן ולהבא לעשות תשובה על תפילה, שהתפילה תהיה בשלמות.

מידות טובות להרגיש בצער חברו

ומלבד התורה והתפילה, צריך גם מידות טובות, להשתתף בצערו של חברו, אם למישהו יש איזה קושי, שגם הוא יהיה אכפת לו! וכך טבע כלל ישראל, כמאמרם (יבמות עט, א) שלושה סימנים יש באומה זו רחמנים ביישנים וגומלי חסדים, וזהו רחמנים, שמרחמים על אדם אחר ומשתתפים בצערו. ואילו אצל אומות העולם אין דבר כזה, ואם גוי שומע על גוי אחר שמצטער וסובל, זה לא אכפת לו ולא כואב לו כלל, אבל **ליהודי כואב כאשר כואב ליהודי אחר**. וזהו הטבע של כלל ישראל, אבל יש דרגות בה.

שלמות האדם לפי כוחו – ובכל כוחו

והנה ידוע שהגה"צ רבי נפתלי אמסטרדם, שהיה תלמידו של רבי ישראל סלנטר, אמר פעם לרבי ישראל כי הוא לא שמח בחלקו, וכיצד יוכל לשמות, הא ניחא אם היה לו הראש של רבי עקיבא איגר, כאלה כישרונות וגדלות בתורה, וכן הלב של בעל יסוד ושו"ש העבודה, כזו מדרגה בעבודה, ומידות טובות כמו הרבי – רבי ישראל סלנטר, עם כל זה הוא היה מרוצה ושמח בחלקו, והיה טוב לו, אבל עכשיו במדרגתו הוא, שאין לו ראש ולב ומידות כאלה, מה הוא שווה, ואיזה ערך יש למדרגתו.

ואמר לו רבי ישראל כי זה לא נכון, ובשמים לא דורשים ממנו את זה, אלא רק דורשים שעם הראש שלך ועם הלב שלך ועם המידות שלך תעבוד את השם, ויותר לא דורשים ממך! רק עם הכוחות שלך, כפי מה שאתה ולא יותר. כל אחד לפי כוחו זה מה שמבקשים ודורשים ממנו, ואם הוא עושה מה שבכוחו לעשות אזי הוא בשלמות והוא מושלם כבר, אין זה משנה באיזו מדרגה הוא, אם זה כל מה שבכוחו לעשות הוא מושלם!

אבל מאידך יש גם אנשים שלא מכירים את כוחותיהם, וחושבים מה אני ומה בכוחי לעשות, אינני יכול יותר ממה שאני עושה, וכמו שאני מתנהג זה הכוחות שלי ואין לי כוח ליותר מזה, והם טועים, כי עם הכוחות שלהם הם יכולים עוד הרבה לעשות, ואמנם אין להם כוחות גדולים כל כך כמו רבי עקיבא איגר וכו', אבל המשהו שיש להם זה כבר מספיק בשביל שיוכלו לעשות הרבה יותר! ואם באמת יעשו כל מה שבכוחם לעשות, זוהי השלמות.

וזה מה שאנו צריכים עכשיו, שעדיין לא עברה המחלה לגמרי, המטרה בזה היא לטובתנו, שנתקן את מה שצריך תיקון, בעיקר בתורה ובתפילה, וגם במעשים טובים, בהנהגה טובה בין אדם לחברו, לעזור לשני כל אחד כמה שהוא יכול, ולחשוב על השני, זה מה שמחייב אותנו המצב כעת, וזהו ה'לטב עבדי'.

ואם זה יהיה, כל אחד שיעשה איזה תיקון בתורה ותפילה, וגם במעשים טובים, להוסיף משהו, כמה שאפשר לפי כוחו, לא יותר מכוחו אלא כפי כוחו, זוהי שלמות האדם.

כל אדם יכול להתקדם על ידי ספרי מוסר

והעצה הפשוטה למעשה איך מתחזקים, היא על ידי לימוד ספרי המוסר, ואדם שחושב שהוא כבר מושלם ועושה כל מה שהוא יכול ולא שייך יותר, הוא טועה, וזה לא נכון! כי כל אחד יכול להתקדם ולהתקדם ולהתקדם, בכל המעלות, ורק צריך לעשות משהו, ללמוד ספרי מוסר שנותנים את ההדרכה לזה, יש הרבה ספרי מוסר, וכל אחד ילמד מה שמושך ומעניין אותו, איזה ספר שמעניין או איזה פרק שמעניין, ומה שמעניין משפיע.

וזה דבר ידוע שכבר אמרו לי הרבה, בעלי משפחה, שהתחילו ללמוד מוסר בכל יום קצת, כמה דקות, כמה שמעניין, ומאז השתנו כל חייהם, וגם הבית השתנה, ונהיה בית מלא שמחה עם אווירה נעימה בבית, על ידי העסק בספרי המוסר.

וכאמור יש הרבה ספרי מוסר, וספר **מסילת ישרים** הוא הכי טוב, אבל כל אחד לפי טבעו, מה שהוא מרגיש שמושך אותו ומשפיע עליו, ויש גם ספר **חובות הלבבות, ושערי תשובה, וארחות צדיקים**, וכל אחד יכול לבחור מהם. ויש עוד ספרי מוסר שנותנים הדרכה, כמו ספר **פלא יועץ** להצדיק רבי אליעזר פאפו, שיש בו הרבה עצות וחיוזוק, על הרבה עניינים לפי סדר האל"ף בי"ת, והוא ספר נפלא! וכשלומדים ועוסקים בספרי מוסר, אזי מתקדמים ומתקדמים, וכל אחד יכול להתקדם ולהיות אדם גדול.

ובמסילת ישרים בסוף הספר כתב שאפילו אדם שעוסק בעבודה פשוטה ואינו עוסק כל היום בתורה, הוא יכול להיות אדם גדול, אם יעשה את מה שצריך לפי מדרגתו ומצבו. וידוע שבתל אביב היה סנדלר, רבי משה יעקב רביקוב זצ"ל, שהיה איש קדוש, ורבנים היו מבקשים ממנו עצות וברכות, כי דרגת האדם לא תלויה לפי העסק שהוא עוסק, אלא לפי שלמות הנהגתו, וגם בעל מלאכה פחותה יכול להיות צדיק גדול כמו שכתב המסילת ישרים.

וכבר סיפרתי העובדא בצעיר אחד בגיל של ישיבה קטנה שרצה ללמוד אך היו לו הפרעות ולא היה יכול ללמוד, ורק בסוף היום היה בא לישיבה ולומד מוסר חצי שעה לפני תפילת מעריב, ושאלתי אותו למה הוא בא דווקא לסדר זה? ואמר לי כי הוא מרגיש שלימוד המוסר מחיה אותו ונותן לו כוחות לכל היום. ולבסוף זכה שהייתה לו סייעתא דשמיא, בזכות המוסר שלמד, שנשתלקו הפרעות, ונכנס ללמוד בישיבה קטנה פוניבז', ואחר כך המשיך בישיבה גדולה, ועכשיו הוא מזכה הרבים ומרביץ תורה, וזה כמו שאמרו (יומא לח, ב) הבא ליטרה מסייעין אותו, וכיון שבא ליטרה בלימוד המוסר זכה לסייעתא דשמיא, להיות מזכה הרבים.

וכפי שאמרנו לימוד המוסר מביא לחיים טובים ומאושרים, ומי שעוסק ולומד מוסר חי חיים מאושרים וגם המשפחה מאושרת עם אווירה נעימה בבית. זה דבר ידוע. יהי רצון שכל אחד מאיתנו יזכה לעשות מה שצריך להתקדם הלאה בשלמות!

לעילוי נשמת הרבנית הצדקנית מרת אהובה ברמן ע"ה בת מרן הקהילות יעקב זצוקלה"ה נלב"ע א' סיון תש"ע תנצב"ה	לעילוי נשמת ר' אליהו ב"ר ראובן פנק ז"ל נלב"ע בפניא דמעלי שבתא ד' סיון תשע"ו תנצב"ה	לעילוי נשמת הגאון רבי מרדכי שמואל קרול זצ"ל בה"ר ישראל דוב זצ"ל נלב"ע ערב ראש חודש סיון תש"ה תנצב"ה	לעילוי נשמת הר"ר שמואל יצחק לוי ז"ל בן הרב ר' דוד הי"ד מחונתו של יבלחט"א מרן רבינו שליט"א נלב"ע ג' סיון תשע"ז - תנצב"ה
--	--	---	--

לשאלת רבים, ניתן לקבל את גיליונות 'דרכי החיזוק' של כל התקופה האחרונה בשליחת בקשה למייל chizuk730@gmail.com
כמו כן ניתן לקבל את הגיליונות בקביעות מדי שבוע בפנייה למייל הנ"ל